

Н. Б. Отрешко

Люмпен

ЛЮМПЕН (нім. Lumpen – лахміття) – термін, який запровадив у науковий обіг К. Маркс для позначення нижчих прошарків пролетаріату. Згодом Л. почали називати представників усіх декласов. верств насел.: бродяг (див. Бродяжництво), жебраків, кримінал. злочинців (див. Злочинність) тощо. У більшості випадків Л. – особа, яка не має ніякої власності та живе за рахунок випадк. заробітків або використовує різні види держ. соц. допомоги. Люмпенізація суспільства означає поширення психології Л. в умовах соц. нерівності та кризи. Ці процеси посилюються зі зростанням безробіття, правового нігілізму, соц. незахищеності, політ. аномії. Як правило, люмпенізація є наслідком занадто швидких реформ суспільства, що супроводжуються рев. трансформаціями колиш. соц. структури. Особливу конфліктну роль у сучас. суспільстві відіграють маргінал. і люмпенізов. верстви насел., які становлять небезпеку як потенц. політ. сила для різних форм радикалізму. Сучасні люмпенізов. верстви вирізняються завищеними соц. вимогами та потребами при одночас. небажанні докласти влас. зусиль для їхнього задоволення. Окрім термінів власне «Л.» і «Л.-пролетаріат», у 1960-і рр. з'явилися поняття «Л.-авангард» та «Л.-маси». 1944 А. Кестлер уперше використав термін «Л.-буржуазія» на позначення стану свідомості та поведінки інтелігенції у періоди криз. Теоретик «нових лівих» Г. Маркузе надії на перетворення сучас. суспільства покладав на маси аутсайдерів, які залишилися за бортом демократ. процесу і тому здатні його змінити (знедолені суспільством Л., нац. меншини, бідне насел. т. зв. країн третього світу). Рев. ініціатива повинна перейти від пролетаріату індустр. суспільства до аутсайдерів, які не змогли або не захотіли пристосуватися до бурж. цивілізації, перебувають поза межами панівної системи і найменше піддані її впливу, небезпеч. для вільної людини. На думку Г. Маркузе, революціонери сучасності – Л.-пролетарії, -буржуазія, -інтелігенція, люди, які з певних причин не вписалися в «одновимірне» суспільство. Уявлення про Л. як про рев. суб'єктів твердо укорінене в ідеології «нових лівих». З їхнього погляду, завдяки насиллю та методам терору і безкомпроміс. боротьби, Л. сучасного суспільства зможуть зробити революцію не для народу, а проти нього, оскільки народ не розуміє влас. блага з причин своєї «одновимірності».

Рекомендована література

1. Маркузе Г. Одновимірна людина. Дослідження ідеології розвинутого індустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соц. філософія: Хрестоматія. К., 1996.

Бібліографічний опис:

Люмпен / Н. Б. Отрешко// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-59944>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).